

## СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Диана Маринова,

Университет за национално и световно стопанство – УНСС

Юридически факултет

На основание Заповед № 1949/16.10.2020г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” съм определена за член на научно жури за присъждане на образователна и научна степен (ОНС) „Доктор” в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 „Право”, научна специалност „Международно право и международни отношения”, с кандидат: Еринда Ставри Мишо, докторант редовна форма на обучение

### **1. Кратки биографични данни за кандидата.**

Еринда Ставри Мишо е редовен докторант към Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград, Катедра „Международно право и международни отношения“. Завършила е право в ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2004 г. притежава сертификати за специализации в областта на екологичното право от ЛСА, Япония, СЕУ – Унгария, Международния университет във Венеция, ЕСЕНА, Бристол, Великобритания, Международната академия за устойчиво развитие към ЮНЕСКО и редица други.

Преподавател е в POLIS Университет, Тирана, Албания по екологично право, законодателство и мониторинг, екологично обучение и научноизследователски методи. От 2012 г. до момента е старши юрист в Националната екологична агенция в 12 регионални екологични агенции, както и в Министерството на околната среда на Албания, в Националния референтен център на министерството на околната среда в Европейската агенция по околната среда (EIONET), Копенхаген и др.

Била е член на интеринституционална РГ по климатичните промени към Министерството на околната среда на Албания, представител на Министерството на околната среда на Албания в ЮНЕП, Барселона, директор и експерт в Агенцията по околната среда и горите на Албания.

Владее английски, български, италиански, немски и македонски езици.

## **2. Обща характеристика на представения дисертационен труд.**

Кандидатката Еринда Ставри Мишо е автор на дисертационен труд на тема „Успешни практики на България в екологичното право и опазването на околната среда и приложението им в албанското право по пътя към присъединяване към ЕС“.

Обект на изследването е международноправният режим на опазването на околната среда, опитът на България в процеса на хармонизирането на екологичното ѝ законодателство с това на ЕС и пътят на Албания към ЕС. Подробно е анализирана връзката между нормите на международното, българското и албанското екологично право, както и правото на ЕС в тази област.

Предмет на изследването са успешните практики на Република България в екологичното право и опазването на околната среда и приложението им в албанското право. Анализирани са основните моменти в предприсъединителния процес в контекста на екологичното законодателство.

Избраната тема на научното изследване е особено актуална в нашето съвремие. Опазването на околната среда е от екзистенциално значение за живота на планетата във всичките му проявления. Все по-изострящите се тежки екологични проблеми на глобално и регионално ниво изискват тяхното решаване и с ефективни правни механизми.

Актуалността на труда се обуславя и от посочения приоритет по време на българското председателство на Съвета на ЕС през първото полугодие на 2018 г. – присъединяване на държавите от Западните Балкани към ЕС.

Авторът правилно изтъква полезността на споделянето на опита и добрите практики в областта на екологичното право. Фокусът на изследването, предвид неговата тема, е поставен върху координираните действия на държавите-членки на ЕС, като се посочват някои положителни примери, като инициативата на ЕС за Европейски зелен пакт.

Научното изследване се отличава не само с актуалността си, но и с научната си новост и практическо значение. Установени са и са дефинирани нови законови условия за опазване на околната среда на национално, регионално и глобално ниво, което дава възможност и на държави в процес на развитие като Албания да се възползват от механизмите за разрешаване на екологичните проблеми.

Трудът си поставя амбициозната цел да се извърши цялостно проучване на процеса на формиране и развитие на албанското и българското законодателство в изследваната област и преди всичко на възможностите за подобряване на правната

уредба. За постигането на тази цел авторът си определя задачите да изследва спецификите на международното екологично право, да посочи етапите на хармонизация на българското законодателство с европейското и на албанското законодателство с европейското, както и да определи и анализира възможностите за използване в Албания на добрите български практики.

Изложението отговаря на поставените цел и задачи, които са изпълнени.

Наред с предмета на научното изследване, важна роля за неговото успешно реализиране имат и методите на изследването – историкоправен, описателен, сравнителен анализ; контент анализ на официални документи; системен, логически и други анализи.

Емпирична основа на труда е практическият опит на кандидата по прилагане на нормите на албанското и международното екологично право, натрупан по време на работата ѝ в различни държавни институции.

Дисертационният труд е с обем от 204 стандартни страници. Структурата е класическа - включва увод, три глави, заключение и библиография, от което следва, че отговаря на изискванията за такъв вид научно изследване. Библиографията съдържа 336 заглавия на кирилица и латиница. Ползвана е информация от официални интернет страници на институциите на ЕС и на международни организации, както и документи на български, албански, английски и руски езици. Посочени са 300 бележки под линия.

В работата проличава доброто познаване на използваната литература и правилното ѝ представяне и тълкуване.

По отношение на структурата по мое мнение е уместно да се направят следните констатации.

Глава първа е посветена на международноправния режим на опазването на околната среда. Според мен в нея са изяснени най-сполучливо кодификацията на международното екологично право (включително на международните обичаи) и ролята на международните организации в опазването на околната среда.

В Глава втора се анализира българското екологично право и добрите практики на Република България в областта на опазването на околната среда, като се акцентира върху периода на предприсъединителния процес.

Глава трета, която по мое мнение е с най-голям научно-приложен принос, има за предмет прилагането на международноправните норми за опазване на околната среда в законодателството на Албания и най-вече екологичните предизвикателства пред нея по пътя към ЕС. Като резултат от изследването са направени изводи за развитието на

екологичното право на Албания едва в последните три десетилетия, за проблемите в прилагането и изпълнението на законовата уредба, както и за механичното реципиране на актовете на ЕС без съобразяване с реалностите в Албания.

В заключението са обобщени резултатите от научното изследване и са формулирани основните изводи.

Авторефератът се състои от 36 страници и пресъздава коректно съдържанието на дисертационния труд.

По темата на дисертацията има пет публикации, едната от които е представена допълнително – доклад за COVID – 19 и влиянието му върху екологичното и международното право в Албания, представен на международна научна конференция за глобалните социални промени, Щип, 2019 г.

Публикациите са статии и доклади на английски език, публикувани в авторитетни издания. Два от докладите са в съавторство. По мое мнение статията за развитието на екологичното право в Албания и усилията за сближаването му с „Acquis Communautaire“, публикувана в *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences* е най-тясно свързана с проблемите на дисертационния труд и съдържа най-много научни приноси в разглежданата материя.

### **3. Научни и научно-приложни приноси.**

- Представеният труд е първото монографично сравнително изследване на екологичното право на България и Албания както в албанската, така и в българската правна литература;
- Висока оценка заслужава интердисциплинарният подход на автора, тъй като в труда са преплетени умело проблеми на международното право, екологичното право и правото на ЕС;
- Сходствата в предприсъединителния процес на двете държави обуславят извършването на успешен сравнителноправен анализ;
- Обстойно изследване на националните, европейските и международните източници на правна уредба;
- Осъзнаване на изключително важното значение на правните механизми за разрешаване поне отчасти на екологичните проблеми на национално, регионално и глобално ниво;

- Анализът на принципите (общи и специални) е атестат за познаване на материята и за задълбоченост (с. 52-53);
- Авторът разглежда специалните принципи на екологичното право (с. 54);
- Предложено е определение на понятието „кодификация на правото“ в областта на екологичното право (с. 58), като във връзка с това е формулирана ясно теза за необходимостта от приемане на универсален международен договор, в който да бъдат унифицирани всички международноправни норми по опазване на околната среда;
- И  
звършен е подробен анализ на ролята на международните организации в разглежданата област (с. 61 и сл.);
- О  
тделено е специално внимание на бъдещето на европейското екологично право, като се анализира например Европейският зелен пакт (с. 107-112); в тази връзка е и предложението за приемане на Регламент на ЕП и на Съвета за установяване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата (Европейски законодателен акт за климата);
- А  
кцентира се върху въвеждането на директивите на ЕС в албанския Закон за оценка на въздействието върху околната среда от 2011 г. (с. 126);
- П  
осочват се основните проблеми по пътя на европейската интеграция на Албания (например неефективност на икономически дейности, свързани с причиняване на екологични щети);
- М  
ногократно се посочва и анализира принципът „замърсителят плаща“;
- Б  
блиографията е богата и разнообразна, като малкият брой цитирани публикации на албански език е показателен за новостта на изследвания проблем в албанската правна литература.

#### 4. Критични бележки и препоръки

Предвид факта, че разглежданата материя в труда е предимно в областта на международното публично право, екологично право и право на ЕС, аз като специалист

по международно частно право съм ограничила бележките си предимно до структурата и стила на изложението. Като преподавател и изследовател по международно морско право съм съсредоточила вниманието си върху анализа на международноправни актове в областта на опазването на морската среда.

### **Критични бележки**

- По отношение на структурата може да се препоръча обемът на отделните глави да е по-балансиран, тъй като първата глава е доста по-дълга от останалите, а тя не е тясно свързана с темата на труда, за разлика от другите две глави;
- Прави впечатление, че като цяло твърде малко място се отделя на регламентите и директивите на ЕС в разглежданата област, а според мен това е от първостепенна важност, тъй като тези актове имат задължителна юридическа сила. Вместо това много повече място се отделя на незадължителни правни актове като резолюции, декларации, харти, книги, планове за действие и пр. Независимо от факта, че някои от тези актове са със стратегическа значимост, трудът би спечелил, ако анализът им се стесни в полза на задължителните актове на ЕС; Наред с това, би следвало цитираните регламенти и директиви да се анализират по-обстойно (с. 95, с. 100, с. 107 и др.);
- Глава Първа е твърде обширна (82 страници), без да е тясно свързана с предмета на научното изследване и в нея преобладава дескриптивният характер на изложението; значителна част от фактологията относно международни актове, включително тясно специализирани, би могла да бъде премахната;
- В Глава Втора доста голяма част е неюридическа, например проследяването на политиката на Република България в тази област; по-добре би било да се акцентира върху това какво може да се заимства от българските практики и в структурно отношение тази глава да се изгради като се съпоставят българската и албанската правни системи, а не първоначално (в Глава Втора) да се посочва характерното за българската правна система, а след това – в албанската правна система (Глава Трета);
- Историческият анализ в известна степен натовазва изследването и би могъл да бъде съкратен;

- Често се губи кохерентната връзка на анализа на екологичното право на двете държави, а посредством нея би се отговорило много по-точно и по-ясно на предмета на изследването;
- На някои места в работата ЕС е представен като международна регионална организация (например с. 74), каквато той отдавна не е, а представлява наднационална държава;
- В автореферата има недописани изрази, включително в самите заглавия;
- Допуснати са немалък брой печатни, граматически и стилистични грешки, които лесно могат да бъдат отстранени;
- В библиографията би било по-добре заглавията да се разграничат само в зависимост от това дали са на кирилица или латиница, а не по отделни езици;
- Нормативните актове, резолюциите и другите актове би било по-удачно да се отделят от цитираната научна литература;

### **Препоръки**

- Препоръчвам на авторката да продължи научното си изследване по изключително актуалната тема, която е избрала;
- След извършването на необходимите корекции да направи необходимото за публикуване на дисертационния труд;
- Публикациите по темата на дисертационния труд според мен би могло да бъдат повече, предвид показаното познаване на материята от страна на кандидата.

### **Заклучение.**

Независимо от направените критични бележки и препоръки изводът ми е, че те не намаляват достойнствата на представеното монографично научно изследване, а целят по-нататъшното успешно развитие на дисертанта като специалист по въпросите на екологичното право.

Като член на научното жури по чл. 9 от ЗРАСРБ, давам **положителна оценка** на дисертационния труд в откритата процедура за публична защита и изразявам мнение, че той **отговаря на изискванията** на чл. 6 (3) от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за прилагането му, поради което да се присъди на Еринда Ставри Мишо образователната и научна

степен (ОНС) „доктор“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 „Право“, научна специалност „Международно право и международни отношения“.

19.12.2019 г.

доц. д-р Диана Маринова